

Kerstverhaal in voltooid verleden tijd

Stralend licht

Door Corine Nijenhuis

Ze stond er nog toen ze het strand op strompelden. Hoe oud ze was zou Tom niet kunnen zeggen. Hij had nog nooit zo iemand gezien. Verder weg, op zee, had hij zich afgevraagd of het wezen dat op de vloedlijn stond een mens was, daarna of het een man of een vrouw was. Maar bovenal had hij zich afgevraagd waarom het daar maar stond, doodstil, geen aanstalten makend hen te helpen.

Hoewel hulp weinig uitgehaald zou hebben: hun zeiljacht zat muurvast op de zandbank. Tom begreep niet hoe het had kunnen gebeuren, maar Wil was er stellig over. Die bleef herhalen dat het licht dat ze hadden zien stralen, het baken was waarop ze moesten koersen om niet in ondiep water te raken. Dat het licht plotsklaps verdween, was een mysterie. Een mysterie dat hun zeilboot op het zand had gejaagd, waar golven het beukten tot het water maakte en de mannen niets anders konden dan ervan weg zien te komen. Drijvend in hun reddingsvesten waren ze door ijzig zeewater op de kust afgezwommen. Toen ze het strand bereikten, waren ze zo koud dat ze nauwelijks nog konden staan.

Het wezen bleek een vrouw en ze stak geen hand uit. Het enige wat ze deed was de spierwitte koe naast haar een tik op de flank geven, zodat het beest wegrende. Daarna nam ze hen van kruin tot teen op en draaide zich om. Net voor ze langs een wit uitgebeten paal in de duinen verdween, wenkte ze. Tom en Wil volgden, ze konden weinig anders. De tocht leek eindeloos maar kan nooit langer dan een kwartier hebben geduurd. Toen zagen ze een bouwsel in een duinpan waarin de vrouw verdween. De hut was gemaakt van balken en wrakhout. De er doorheen gevlochten dierenvelen waren verweerd, rafelige touwen hielden een planken dak bijeen. Overal rond het bouwsel lagen spullen. Tonnen en kisten, ankers en stuurwielen. Een uit hout gesneden zeemeermin leunde tegen een versplinterde mast. Bovenop de hut wapperde een rood-wit gestrepte vaan.

Een rauwe stem riep hen binnen. Het vrouwmens had het bontvel dat haar bedekte afgedaan. Eronder droeg ze een kiel die gemaakt leek van zeildoek. Ze was klein en krom als een wilgentak, maar haar ogen schitterden fel terwijl ze porde in een olievat dat als kachel dienstdeed. Ze gebaarde naar de kledingstukken die op een kist lagen. Beide mannen waren zo koud dat ze direct hun zeilpakken verwisselden voor de droge kleding. Elkaar bekiijkend begonnen ze te grijnzen. 'Je ziet eruit als een museumstuk!', zei Tom. 'Kijk naar jezelf', antwoordde Wil en draaide hem naar een spiegel. Het was waar, beiden zagen eruit als zeelieden uit een vroeger tijdperk. Toen Tom rondkeek zag hij dat de tijdsverandering niet alleen hen betrof. Alles om hen heen was tenminste een eeuw oud.

De hut leek een uitdragerij van dure snuisterijen. Kompassen en scheepsklokken lagen naast tabaksdozen en zakhorloges, munten en zilveren gespen ertussen. Oorringen en medallions hingen aan touwtjes aan de muren. Alles glom, tikte of slingerde. Tom was zo afgeleid dat hij niet merkte dat de vrouw naast hem stond. Pas toen ze haar vingers op zijn pols legde keek hij op. Met een ruk trok ze haar hand terug, alsof ze zich gebrand had. Ze keek naar zijn gouden horloge, schudde haar hoofd: 'Vandaag niet', zei ze schor, 'want vandaag is het kerst.' Ze aten bij het vuur terwijl het daglicht in het duin doofde. Taaie repen gedroogd vlees en vis zo zout dat die wel gepekeld leek. De vrouw sprak niet. Pas toen ze de kroezen gevuld had met brandewijn uit een kruikje, zei ze: 'Santé! Het is kerst.' Ze nam een slok en vervolgde, zachtjes: 'Vandaag tenminste.'

Haar ogen schitterden in het licht van de olielamp, ze gleden over de gouden ketting rond Wils hals. Ze moesten in slaap zijn gevallen. Toen Tom de ogen opende was het licht. Iets had hem wakker gemaakt. Toen hij de kamer rondkeek wist hij wat. De vrouw zat opgekruld op een kist, ze maakte een zacht ronkend geluid, als een spinnende kat. Haar blik was gericht op zijn pols. 'Gister was kerst. Vandaag is weer gewoon', lispelde ze. Er blonk iets in haar hand. De revolver zag er niet uit als een snuisterij.

De cafébaas keek hen verwonderd aan. 'Wat zien jullie eruit', zei hij, gebarend naar hun kleren. Ze waren weggegaan zonder hun zeilpakken mee te nemen. Toen de vrouw hout voor de kachel haalde, had Tom Wil van zijn stoel getrokken en waren ze de duinpan uitgerend. Ze hadden niet stilgestaan tot ze het eerste dorp hadden bereikt, een behoorlijk stuk verderop. Nu vertelden ze hakkend hun verhaal aan de kastelein. Die zweeg. Hij zette glazen en een fles neer voor hij wegliep. Toen hij terugkwam, had hij een boek in de hand. Hij bladerde even, legde het toen geopend op tafel. 'Lees!', zei hij. Hij zuchtte: 'En drink.' Tom draaide het boek zodat het omslag leesbaar werd. Sagen en legenden van de eilanden las hij.

Ze liepen zo hard dat het haast rennen was. 'Hier was het', riep Tom tegen Wil, die achter hem over het strand kwam. 'Nee, verder nog', antwoordde Wil. Hij haalde Tom in, wilde als eerste bij de wit uitgebeten paal zijn die de plek markeerde waar de vrouw de duinen in was gegaan. Ze liepen verder, alsmar door langs het strand, tot waar het

eiland in de zee verdween. 'We hebben het gemist.' Tom klonk vertwijfeld. Wil zakte op het zand. 'Volgens het boek bestaat het niet meer. Het hele gebied is verzwoegen door de zee.' Tom liet zich naast hem vallen. 'Dit is té idioot.' 'Het kan idioter', antwoordde Wil. Hij wees naar een spierwitte koe die naar hen loeide. Het dier stond op een laag duin, alsof het wachtte. Zonder te spreken stonden ze op, volgden het dier dat hen naar een duinpan leidde. Daar bleef het staan, vlakbij iets dat een rood-witte vlek in het zand vormde.

Het was een vaantje. Het stak omhoog tussen takken die zo waren gerangschikt dat het een rooster leek. 'Of een deksel', zei Tom. Op zijn knieën begon hij de takken weg te halen, voorzichtig, tot de steen die eronder lag zichtbaar werd. Wil veegde het zand weg van de letters die er met grof gereedschap in waren gebeiteld. Rixt van Oerd stond er. En een jaartal waarvan de laatste cijfers onleesbaar waren, maar de eerste aangaven dat het graf al zeker twee eeuwen oud moest zijn. 'Dat is ze.' Ze keken elkaar niet aan, wisten niets meer te zeggen. De wind trok aan. Tom ging rechtop zitten, keek om zich heen. Hij zag hoe de koe wegliep, in de richting van de zon. Een stralend licht, recht tussen de horens. Tom knipperde met zijn ogen. Even had hij gedacht dat het een lantaarn was in plaats van de zon. Hij sloot zijn ogen. Beet op zijn lippen en zweeg. Hij zou het zich wel verbeeld hebben.

Dit verhaal is geïnspireerd door de Amelandse legende van Rixt van Oerd.